6. teden (20. 4. do 24. 4. 2020)

DRUŽBA

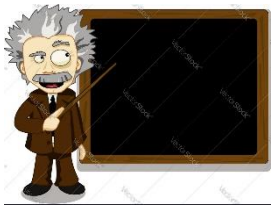
Uspešno smo se prebili skozi obdobje srednjega veka in zakorakali že v novi vek.

Danes je pred tabo pravi izziv! ☺

Nikar se ne ustraši nekoliko daljših navodil. Pozorno jih preberi.

Pripravil/a boš govorni nastop na daljavo.
Morda se ti zdi težko ali celo nemogoče, a če se boš malo potrudil/a, ti bo uspelo tudi to. Morda bo celo zelo zabavno.

NAVODILA
(natančno jih preberi)

Pred tabo je naloga, v kateri se boš postavil/a v vlogo nekoga iz preteklosti.

Izbral/a boš lahko obdobje iz prazgodovine ali srednjega veka.

Pripravil/a boš govorni nastop, ki bo trajal od pol do ene minute.

Najprej moraš besedilo zapisati, da se ga boš lahko naučil/a.

Pomembno je, da v tvojo pripoved vključiš vsaj 8 podatkov, ki smo se jih naučili pri pouku, v pomoč pa imaš tudi kratke povzetke. Kakšno dodatno informacijo lahko poiščeš tudi na spletnih straneh.

Ko boš imel besedilo zapisano, se ga nauči na pamet.

IDEJA

V svoje nastope lahko vključite tudi svojo ustvarjalnost.

Lahko na domači mizi pripraviš srednjeveško tržnico, izdelaš viteški ščit, se oblečeš v koliščarja …

Verjamem, da imaš veliko idej ☺

Da boš boljše razumel, sem ti napisal primer za predstavitev

PRIPOVED LEGIONARJA

Piše se leto 32. Pred tremi leti sem postal vojak. Dodelili so me med pešce – legionarje. Včeraj so se končali nekajmesečni spopadi in sem odložil bojno opremo. V dolgi bitki sem imel vsakodnevno na sebi skoraj 30 kg. Nič kaj prijetno ni nositi bronast oklep in kovinsko čelado na glavi. Tudi železno kopje in ščit nista lahka. A legionarji moramo biti utrjeni in močni. Ne smemo biti brez dela. Ko ni vojn, se urimo v vojaških spretnostih ali pa delamo kot drvarji, tesarji, zidarji in graditelji. V naši veliki državi nenehno gradimo. Pomagali smo že pri gradnji vodovodov in palač. V naslednjih dneh se bo naša legija pridružila gradnji nove ceste. Podlaga je že utrjena s kamenjem, legionarji bomo položili več plasti gramoza in obdelane kamne. Najbrž bomo morali postaviti tudi miljnike. Če bom imel srečo in bom preživel vse spopade, ki me še čakajo, bom svojo vojaško obveznost zaključil leta 49.

RAZMISLIMO

Kateri podatki so uporabljeni v pripovedi legionarja?
Ali jih je najmanj 8?

- Običajni rimski vojak je bil pešec – legionar.
- Vojaška služba je trajala 20 let.
- Legionarjeva oprema je tehtala 30 kg.
- Legionar je imel na sebi bronast oklep in kovinsko čelado.
- Nosil je železno kopje in meč.
- Rimljani so imeli veliko državo.
- Gradili so vodovode, palače in ceste.
- Pri gradnji cest so podlago utrdili s kamenjem.
- Na kamenje so položili več plasti gramoza in obdelane kamne.
- Razdalje so označevali z miljniki.

Upam, da se ti zdaj naloga ne zdi več tako težka.

PONOVIMO!

Ponovimo korake katerim moraš slediti za uspešen govorni nastop:

1. Izberi naslov.
2. Razmisli, kaj o izbrani osebi veš in bi lahko uporabil/a.
3. Če želiš, lahko pridobiš dodatne informacije na spletnih straneh.
4. Zapiši besedilo.
5. Preglej, če si uporabil/a najmanj 8 podatkov.
6. Izmeri čas branja, da ne bo tvoja pripoved prekratka ali predolga.
7. Besedilo se nauči na pamet.
8. Če želiš, vključi v predstavitev kakšen predmet, oblačilo …

KAKO GOVORNI NASTOP OPRAVITI?

Prosi nekoga doma, da te posname s pametnim telefonom. Posnetek mi pošlji po elektronski pošti.

V kolikor imaš tehnične težave pri snemanju mi sporoči in skupaj bova našla rešitev.

Poleg posnetka mi boš moral poslati besedilo, ki ga boš napisal/a in se ga naučil.

ROK ZA ODDAJO GOVORNEGA NASTOPA

Časa imaš več kot dovolj ☺ Besedilo in posnetek mi pošlji po e-pošti najkasneje **do petka, 8. 5. 2020.** V kolikor bo posnetek večji od 20 MB, si lahko pomagaš s programom WETRANSFER (www.wetransfer.com).
Program je brezplačno dostopen na spletu in za uporabo ni potrebna nobena registracija.

ŠE ENA VESELA NOVICA ☺

V tem času drugih zadolžitev pri predmetu družba ne boš imel/a
Za poslan posnetek boš dobil/a oceno pri družbi.

V nadaljevanju se nahajajo podatki s katerimi si lahko pomagaš pri pripravi besedila

PRAZGODOVINA

Koliščarji:

Koliščarji ali mostiščarji so živeli na Ljubljanskem barju. Preživljali so se s poljedelstvom, živinorejo, nabiralništvom in lovom. Koliščarji so bili poljedelci, živinorejci in lovci, živeli so v lesenih naselbinah, zgrajenih na lesenih kolih, zabitih v jezersko dno. Žito so pridelovali s pomočjo orodja iz lesa, kamna in roževine. Pomemben del prehrane so bili sadeži in drugi plodovi iz narave. Verjetno so poznali vinsko trto. Gojili so ovce, koze in govedo, veliko mesa pa so si zagotovili z lovom na jelene, srne, divje prašiče, bobre, vidre, vodne ptice.
Koliščarji niso gradili cest. Po kopnem so razdalje premagovali peš, od konca 4. tisočletja naprej pa tudi z vozovi, ki jih je verjetno vleklo govedo. Najbolj običajne pa so bile vodne poti. Najpogostejše prevozno sredstvo so bili čolni deblaki, izdelani iz enega debla. S čolni, dolgimi tudi 12 metrov, so lahko prevažali tudi večje predmete.
Moški so izdelovali lončene posode, predelovali usnje, izdelovali predmete iz lesa in bakra, ženske pa so predle volno in tkale na preprostih statvah.

SREDNJI VEK

Življenje na gradu:

Srednjeveški gradovi so bili pogosto postavljeni na težko dostopnih krajih. Utrdili so jih z debelim obzidjem in strelnimi linami ter zavarovani z vodnim jarkom in dvižnim mostom. Grad je deloval veličastno, notranjost pa ni bila tako udobna. Okna so zastirale živalske kože, saj je bilo steklo izredno drago. Svetili so si z oljenkami ali baklami. Pohištvo je bilo skromno. Oblačila so hranili v skrinjah, kakor tudi dragoceno posodo in nakit, ki so ga kupili od potujočih trgovcev. Pogosto je bilo v gradovih kljub kaminom hladno in prepišno. V kuhinji so na odprtem ognju kuhali in tam tudi obedovali. Po tleh je bila posuta slama, med katero so psi brskali za ostanki hrane. Poznali so nož in vilice, čeprav so večinoma jedli z rokami in meso med obrokom odlagali na kruh. Kopalnic niso poznali in celo stranišča so bila redka.

Na gradu so živeli grajski gospod – plemič, grajska gospa – plemkinja, plemiški otroci, služabniki, obrtniki, vojaki in zabavljači.

Grajski gospod je upravljal svoje posestvo ob pomoči grajskega pisarja, ki je bil pogosto edina pismena oseba na gradu, saj so le redki plemiči znali pisati. Grajski gospod je hodil na lov in se udeleževal viteških turnirjev, kjer so se plemiči urili v lokostrelstvu, mečevanju in bojevanju na konju. Hoditi je moral tudi v vojne. Kadar je bila zima, ali pa v deželi ni divjala vojna, so imeli graščaki veliko prostega časa, zato so se morali z nečim kratkočasiti. Igrali so šah, ker je šahovnica gospodarja spominjala na bojišče, po katerem razporeja svoje vojake.
Če je bil gospodar dovolj izobražen, je lahko bral knjige. Prirejali so tudi viteške turnirje in love, gradove pa so obiskovali tudi potujoči pevci, igralci in krmarji.

Grajske gospe so nadzorovale vzgojo otrok. Ženske so tkale, vezle in predle, nekatere so znale tudi brati. Vodile so grajsko gospodinjstvo in skrbele za otroke. O viteškem šolanju sinov in o poroki otrok je odločal oče. Kadar je bil graščak zdoma, je upravljala posestvo.

Plemiška deklica je bila že od najnežnejših let povezana z grajskim življenjem. Ko so se začeli njeni bratje uriti v viteških veščinah je opravljala bolj ženska dela: vezla in risala. Naučila se je lepo oblačiti, česati, nositi dragotine. Ko je prišla vzrelejša leta in je postala gospa, je začela varovati svojo zasebnost. Rada se je mudila v družbi trubadurjev, zanimala pa se je tudi za lov in viteške turnirje. Ko se je omožila, je prinesla v svoj zakon doto- zemljišča svojega očeta.

Plemiške sinove so že od rane mladosti vzgajali za viteze. S 7. letom je moral iti plemiški deček na neki drug grad, kjer je bil PAŽ. Skupaj z drugimi paži se je moral učiti brati, pisati, plesati, igrati na instrument in se vljudno obnašati. Ko je dopolnil 14 let, je postal OPRODA. Učil se je mečevati, jahati, hoditi na lov, plavati,... Ko je z 21. letom postal VITEZ, je moral hoditi na vojne in se udeleževati viteških turnirjev.

Viteški boji:

Ko je graščak oznanil sosedom, da bo priredil viteške boje, je bila vsa dežela v radostnem pričakovanju. Vitezi, ki bodo tekmovali, so se prijavljali od vsepovsod, in gospodar jih je namestil, kolikor dobro je mogel in to v gradu ali pa v šotorih (pred obzidjem).
Boji so trajali več dni, med posameznimi spopadi, pa so peli, plesali, igrali na glasbila, svoje umetnije pa so pokazali tudi akrobati in čarodeji. V središču pozornosti pa so bili vedno bojevniki, ki so jih spremljale njihove gospe. Začetek igre je oznanil klicar. Po dva viteza na konju sta se spopadla in skušala s svojo sulico zlomiti nasprotnikovo ali ga vreči iz sedla. Ob koncu posamičnih bojev pa so vitezi zapustili ograde in se spopadli v skupinah, ki so štele 10 do 12 mož. Vitez, ki je zmagal v dvoboju, je od svojega nasprotnika dobil orožje, oklep, konja in včasih tudi dosti denarja. Vitezi so se pomerili tudi v lokostrelstvu, premagovanju ovir in sabljanju.
Vitezova je imel na glavi šlem in vizir, oblečen je imel naprsni oklep, ščit, ročni ščitnik in nožni ščitnik. Njegovo orožje je bilo kopje, kij, sekira, bodalo in meč.

Življenje v mestih:

Prva mesta so nastala ob pomembnih VODNIH ali KOPNIH poteh. Tam so se zbirali obrtniki in trgovci ter prodajali ali menjavali svoje izdelke. Pogosto so bili v bližini tudi gradovi. Lastnik gradu je trgovcem in obrtnikom dovolil, da so si na teh krajih zgradili hiše. Nastala so prva mesta, ki so jih obdali z obzidjem. Prebivalci mesta so bili obrtniki in trgovci, vojaki. Tem so služili hlapci in dekle. V mesto so prišli tudi berači.

Prebivalci mest – **meščani** so bili svobodni. Niso imeli oblasti in veljave kot plemstvo, pa tudi niso bili podložni plemičem kot večina kmečkega prebivalstva. Preživljali so se z obrtjo in trgovino.

Meščanski dečki so se šolali v meščanski šoli, potem so opravili večletno vajeniško dobo v domači delavnici ali pri mojstru iz drugega mesta. Kasneje je najstarejši sin nasledil družinsko obrt. **Dekleta** pa so doma vzgajali za bodoče matere in gospodinje.

Delovni dan se je začel zgodaj: od četrte do šeste zjutraj, odvisno od letnega časa. Luči so po mestu pogasili od sedme do devete zvečer. Po tej uri so zaklenili mestna vrata in od prebivalcev je oblast pričakovala, da ležejo k počitku. Meščani so se morali pri svojih oblačilih držati strogih predpisov. Nekatere vrste razkošnega blaga in zlatega okrasja so smeli nositi le plemiči, meščani pa ne. Osrednji del mesta je mestni trg z mestno hišo in zvonikom ter vodnjak. Z zvonjenjem so sklicevali meščane na trg. S stopnic mestne hiše so klicarji razglašali pomembne novice. Sprostitev in družbo so meščani našli v kopališčih, gostilnah, priljubljenih shajališčih. Veselili so se mestnih sejmov, saj so bili tam potujoči zabavljači in trgovci, ki so na stojnicah ponujali zanimive reči.